

Előfizetési árak:

Egész évre 10.— frt
Félévre 5.—
Negyedévre 2.50
Egy hóra 1.—
Egyes szám 4 kr

Megjelenik minden-
nap, vasárnap kivé-
telével.

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVÜPÁRT KÖZLÖNYE

Szerkesztőség és

kiadóhivatal:

Főpiacz, a város
házzal szemben.

Hirdetések:

Egy hasábos petit
soronként 5 kr-ával
számítottak.

Bánffy.

Debreczen, április 10.

(L. A.) Mikor *Bánffy* Dezső báró egy erdélyrészi kis vármegyéből, egy vidéki főispánságból felkerült a Sándor-utcai palotába és üle a ház elnöki székébe, sokan aggodó kétkedéssel néztek a „vaskezü basára.”

Az ellenzék berzenkedett, félt tőle, mint a rossz gyermek, az erélyes iskolamestertől; a kormánypárt egy kis töredéke, a duzzogók és stréberek guerilla-csapata is neheztelt *Tiszára*, hogy kívülről importálja a diszes polezra az elnököt; mintha a szabadelvű párt soraiban nem akadt volna elég odavaló legény.

De kis idő múlva a tigrisek is járomba törődtek s a legelvakultabbak is belátták, hogy a szolnok-dobokai exfőispán megállja helyét ott az elnöki trónuson is.

A harag csillapult és báró *Bánffy* Dezsőből, a „rettenetes” basából egyszerre „kellemetes” elnök lett.

Mikor a nagy esatának vége lett s a „polgár-minisztérium” becsülettel letette a fegyvert, a király és a nemzet bizodalma *Bánffy* fele fordult, megdobbant ismét a nyulszívűek keble: no, most jön a hadd el hadd!

Voltak olyanok is, kik az új miniszterelnök felé gunyos kicsinyléssel néztek: *Tisza*, *Szilágyi*, *Wekerle*, *Csáky* után ugyan mit akar *Bánffy*, ez a tájékozatlan, tapasztalatlan politikus, kinek látköre eddig egy apró vármegye határáig terjedt? Ugyan, hogy fog az megállani vészben, viharban, a politika végtelen oceánján?

Gunyolták, gáncsolták, megrották, hogy nem tud beszélni; de a visszhangot megkapták reá: tud tenni, dolgozni, vasakarattal, tud lelkesülni a magyar ügyért olthatlan hevülettel, önzetlenül, rendületlenül.

A napok multak és báró *Bánffy* Dezső hirtelen megnőtt, mint *Alladin* tündérekertjének a ezédrusa.

Beszélni is tudott már, hiszen a magyar politikai élet vezérfiától első sorban ezt követelik mai napság.

És míg az ellenzék egymás hajába kapott, birkozott, addig ő megerősítette a szabadelvűpárt sánczeit; tábora megnőtt, mint a hegyről leomló hógörgeteg; mely maga alá temette az oszladozó, foszladozó, egymással marakodó ellenzéki tábor.

Egy ellenzéki képviselő szájából hallottam ezt a találó bírálatot: *Bánffy* sokáig gondolkozik, míg elhatározásra jut, de azért

nem *Fabius Cunctator*; hanem egy óvatos körültekintő vezér, ki mindig a kellő pillanatban és kellő helyen markolja meg a gyeplőt és erős karral tud kormányozni.

A képviselőházban, a szerb egyházi congressus kérdésében tartott beszéde határozottságánál, hazafias hangjánál fogva méltó feltűnést, igaz lelkesedést keltett a politikai világban; nemcsak a saját pártja, hanem az ellenzék is magába szállva lelkesedett azért.

Tisza Kálmán tartott valaha ilyen hangú erélyes beszédet, a Polit-Miletics korszak zürzavaros idejében.

Hogy pedig *Bánffy* Dezső br. ki tudja tapogatni a közvélemény ütő-erét, hogy tud tapintatos lenni, hogy tud elfogulatlanul gondolkozni, bizonyoság reá az, hogy a nagy port vert s a sajtó által sérelmesnek talált új bűnvádi eljárásról szóló törvényjavaslat egyik veszedelmes, kétélű szakaszát — a 35-ik §-át, töröltetni óhajtja a kormány s ennek a szakasznak visszavonása, törlése a miniszterelnöknek kezdeményezésére történt.

S most legujabban, midőn az ellenzék sportszerűleg kezdte meg a hecczet; ő volt az, ki egész határozottsággal neki kezdett a gordiusi esomónak nem szétvágá-

TÁRGYA.

Fővárosi levél.

(A jótékony szünet. — Közállapotaink eldurvulása. — Az összeférhetlenségi heccz. — Másnak tanácsolni könnyű! — Drágaságos türelmetlenség. — Új tavaszi kalapok. — A virág és az asszony. — Nyaraló kerestetik!)

Budapest, április 10.

A husvétii szünet egy kis jótékony pihenést fog adni, remélhetőleg, az egész magyar közéletnek. Sok is egy kissé a gyűlölködésből. A politikusok ádáz dühe átmev lassankint a társadalomba is, és akkor a dolog sokkalta veszedelmesebb jelleget ölthet. Elvégre az ellenzékieskedés hasznos és szükséges mert a hatalmon levőket csupán így lehet ellenőrizni abban, hogy feladatukat hűségesen teljesítik, a rájuk bizott nagy kineceket becsületesen kezelik. De eleve föltételezni arról, a ki magának többséget, uralmat szerezni tudott — minden rosszat és ebből a szempontból itélni gáncsolni minden cselekedetüket, ez nagyon kétélű fegyver, amely annak idején visszafelé is sujthat és egy kissé hazafiatlanság is, mert a köteles munkásságban szolgálhat akadályul.

A minő mindjárt *Zichy* Nándor a gróf.

— Nem szavazom meg a költségvetést *Bánffynak*, mert ő üldözi a katolikusokat: — kiáltja óriási páthosszal.

— Megszavazzuk a költségvetést *Bánffynak*, mert ő liberális ugyan, de semmiféle vallás felekezethez, tehát a katolikusnak sem ellensége! — mondja nyugodtan és egyszerűen őt katolikus püspök.

A néppárti gróf tehát vagy komikus a maga erőlködésében vagy olyan tudatlan a katolikus dolgokban, hogy attól az őt püspöktől igazán tanulhatna valami.

Hanem a gyűlölködés nagy, erős és mély, — folyton élesbül, durvul, megintgatja a nép bizodalmat a törvényhozásban, átmev a magán életbe, szóval tagadhatlanul pusztító hatást gyakorol, s azért nagy áldás az a néhány hét husvétii szünet.

A gyűlölködés csinálta az egész összeférhetlenségi hecczet is, és bizony nem csinált vele valami sok jót. A magyar középosztályt, sőt a főnemesség egyrészt megfosztotta volna teljes tisztességes, jó keresetétől, ha *Bánffy* idején közbe nem szól. De *Bánffy*, bármit mondjanak is róla ellenfelei, bátor és őszinte ember. Láta a visszás és lehetetlen helyzetet, a mit az összeférhetlenségi törvény előidézett, és egyenest ráment arra, a mi itt segíthet:

a törvény megjavítására. És a mikor ezt a képviselőháznak bejelentette, élénk, zajos helyesléssel fogadta az egész ház — tehát az ellenzék is. Mert belátta mindenki, hogy az egész közvélemény elgaloppírozta magát, és most örömetst javítanak meg, a mit lehet.

— De mindent nem lehet, ez a baj. Az egyik képviselőnek évente kerek ötezer forintját vitte el a kis heccz, ami jóformán százezer forint tőkének felel meg. Pedig az ilyen seb nagyon, de nagyon fáj ám, a mi a nagy vérveszteséget tekintve, teljesen érthető.

S ha az ember meghallgatja az ő panaszát, szinte nevetne rajta, Igen furesán tudja előadni azt a nagy igazságtalanságot, a mi vele történt.

— Szekiroztak vele, hát lemondtam! — így kezdé panaszát elnyomott sóhajtozások közepette. — Pedig azt a vállalatot én csináltam! Belevittem egész tudásomat, belefektettem egész vagyonomat, a közönség rendkívül hálisan fogadta, mert a vállalat a közönségre is hasznos, áldásos, nemcsak mi ránk és a mikor kezdett a sok fáradozás gyümölcsözni, akkor kellett nekem ott hagynom mindent!

— Hát miért tetted? kérdezték.

— Mert olyan furesán néztek rám a klubban. Vagy talán nem is néztek, csak

sába, hanem becsületes megoldásába.

A huszonegyes bizottság ki- küldésének eszméje tőle származik s hisszük, hogy a Ház minden oldalán várva-várják, hogy végre-valahára alkottassék meg egy szilárd alapokra fektetett törvény, mely pozitív határokkal jelölje meg az összeférhetlenséget.

Sok jeles erőt vont volna el a törvényházból ez a homályos, ködös, elavult helyzet s így remény van reá, hogy míg egy részről a szédelgők és stréberék csapatja elriad a parlament köréből, a valódi, igaz tehetségek nem fognak evezni a bizonytalanság és gyanúsítás Scilla és Charibdis szirtjei között.

Báró Bánffy Dezső derekas munkát végzett eddig is, a saját árnyékától s a mások rozsdás fegyverétől sem ijedt meg soha és ha eddig át tudott küzdeni az eléje gördült akadályokon, ezután is meg fog állani a talpán.

Mert nem az a vezér, ki béke idején, puskapor és éles töltés nélkül végig csinál egy hadgyakorlatot, hanem az a vezér, ki komoly csatákban is képes győzedelmet aratni.

Külföld.

A keleti veszedelem.

A Satellit nevű osztrák-magyar torpedó naszádot a kutri-i öbölben szerdán erősen lövöldözték a fölkelők. — A hajó nagy eredménnyel tüzelt vissza.

Kandiából érkező távirat megerősíti azt a hírt, hogy a Popadaki nevű nagy épülettömeget a törökök gyújtották föl. Az olasz tengerészeknek sikerült a székesegyházat megmenteni. A kárt 30000

török fontra becsülik. Krétai menekülők vallomásai szerint az elhamvadott épületben borraktár volt.

A Szfakteria nevű királyi jakt Galvani tanárral, a vörös-kereszt ambulanciájának főnökével, Athénből Voloba indult. A páncélos hajórajból két hajó Szkiatoszba, egy pedig Eubóába indult. Görög önkéntesek még mindig érkeznek.

Országgyűlés.

Budapest, április 9.

I.

A képviselőház ülése.

A képviselőház ma délelőtt 11 órakor rövid ülést tartott. Szilágyi Dezső elnök jelenti, hogy Sima Ferencz Szentés városban megválasztott országgyűlési képviselő megválasztása óta 30 nap eltelt s a választás ellen kérvény nem adatott be. Ennek folytán Sima Ferencz képviselő véglegesen igazoltatik.

Jelenti továbbá, hogy a kvótabizottság megalakult és elnöke: Széll Kálmán, jegyzője Falk Miksa lett.

Ezután a nemzetnek az 1900. évi párisi nemzetközi kiállításon leendő hivatalos részvételével felmerülő költségek fedezéséről szóló törvényjavaslatot fogadták el harmadszori olvasásban, mire az összeférhetlenségről szóló törvényezikk módosításának előkészítésére a ház huszonegy tagu bizottságot választott.

II.

A főrendiház ülése.

A főrendiház nagyszámu tagjainak jelenlétében folytatta ma délelőtt az 1897-iki költségvetés tárgyalását. A mai ülés első szónoka Gáll József volt, a ki az elsőfoku bíróságok biráinak kedvezőtlen anyagi helyzetét ajánlotta az igazságügyminiszter figyelmébe. Erdély Sándor igazságügyminiszter válaszában hangsúlyozta: a 97-iki költségvetés előirányzata mutatja azt, hogy a kormány e tisztviselők fizetését fokozatosan javítja. A fejezetet a főrendek elfogadták.

A megfelelő tételnél Mihály Viktor gyulafehérvári érsek fejezte ki a püspöki kar obligát tiltakozását a budapesti egyetem állami

jellege ellen. Wlassics Gyula kultuszminiszter az elvi protestációra nézve megjegyezte, hogy a budapesti egyetem állami jellegét a 48-iki törvények határozottan megállapítják. Zichy Nándor gr. is hozzászólt a tételhez s csatlakozva Mihály Viktor nyilatkozatához kifejtette azt a nézetét is, hogy a budapesti egyetem a katolikus és valláserkölesi követelményeknek meg nem felel. A kultuszminiszter nyomban felállott, hogy tiltakozzék ezen minden bizonyítás nélkül odavetett állítás ellen, mely egyetemünk tanárai ellen olyan súlyos vádat foglalt magában.

Zichy Ferencz ismételt felszólalása után a költségvetés többi fejezeteit vita nélkül le- tárgyalták. Az ötödik szakasznál, mely a kormányt a költségvetés végrehajtására hatalmazza fel, Dessewffy Aurél gr. határozati javaslatot terjeszt elő, melyben kimondatni kívánja a házzal, hogy a kormányt a költségvetés végrehajtására fel nem hatalmazza, mivel iránta bizalommal nem viseltetik s a választások alatt tanúsított eljárását elítéli.

Elsőben is Darányi Ignác földművelésügyi miniszter felelt meg Dessewffy azon szavaira, melyekben földművelésügyi politikánkat hibáztatta. Közgazdaságunk minden ága beteg! panaszkodott Dessewffy gróf. Hogy ez így van, azt a miniszter sem tagadja, de tagadja azt, hogy a bajokért a kormány tartoznék a felelősséget viselni. Hiszen e betegség nem izolált; egész Európa sanyli a kórt!

A baloldal nagy helyeslése mellett elmondott beszéd után Perczel Dezső belügyminiszter reflektált az indítványt tevő beszédnek arra a részére, amelyben a kormányt a választási visszaélések palástolásával, sőt pártolásával vádolta. Ez a vád nem áll, mert épen ő, a belügyminiszter volt az, aki több ízben hangoztatta, hogy visszaélések előfordultak, a mint hogy előfordulnak minden választás alkalmával. Dessewffy azon is elkeseredett, hogy a kormány az ellenzékét összetörte. Ez ismét nagy tévedés. Nem a kormány törte össze az ellenzékét, hanem összetörte a saját rossz politikája. Végül kérte a házat, hogy Dessewffy bizalmatlansági indítványát mellőzze.

A miniszter élénk polemijája, a melylyel

én képzeltem, de nem bírtam tovább el- viselni.

— Miért nem kérdeztél meg valami tapasztaltabb embert?

— Hiszen az volt a baj épen, hogy megkérdeztem. Azt mondta: „A mostani lármával ne törődj semmit, ez a fődolog. Két hét múlva nem fog az egész dologról beszélni senki és akkor nevetehetsz, a mennyit akarsz.” Igen, de én két hétig nem bírtam kiállni ezt az állapotot, azért lemondtam. Most pedig az gyötör halálosan, hogy látnom kell miként nevetnek azok, a kik kibírták állani azt a két hetet. Ez fáj legjobban!

Ezen a füresa eredményen kívül az a másik eredménye is meg van a kis heccznek, hogy az illető urakat egy kissé megmésékeli: nehogy tulságosan sok jövedelem jusson egy-egy embernek, a többi meg csak nézze. Koronkint tehát nem árt egy-egy ilyen kis figyelmeztetés, amelynek a nagyja, a munkás szövetkezetek beszédeiben amugy is elég gyakran hallat magáról. És bizonynyal fog az hallatszani még élesebben is.

Egyelőre azonban még ott nem tartunk. Tavaszodik és most ez uralkodik minden kedélyen. A nők kezdik felöltöni az ő világos öltözékeiket és a esodálatos kalapjaikat. Ezeket a kalapokat immár a férfiaknak is meg kell látniok, — ez a legerősb jellemző tulajdonságuk.

Mert az asszony ha szép, sokkal jobban leköti a jóízű ur figyelmét, semhogy mellette még a kalapját is meglátná; s ha nem tetszik, egyáltalán nem ébreszt föl a figyelmét és így a kalapját sem látja meg. De a mi kalap most divatos, azt lehetetlen meg nem látni: az a tömördek csillogó színű remek virág ugy esábit, ugy mosolyog, ugy kaczerkodik, hogy bizony hamarabb látjuk meg a kalapöt miatta, mint magát az asszonyt, de ha a kalapöt megnéztük, okvetlenül meg- nézzük az asszonyt is. És ezért azt lehetne mondani, hogy ehhez a mostani kalapdivat tökéletes.

— Miért színes a virág? kérdezte egyszer egy diák az ő mesterétől, — és miért nem zöld, mint a fű, amelyben terem?

— A természetben mindennek meg- van a maga oka, mondá a mester elgon- dolkozva. A virágnak színesnek kell len- nie, hogy a méh ne töltson sok időt a keresgéléssel, hogy azonnal megtudja, hol szivhat édes mézet...

A hasonlatot, a melyet szerényen — bár kitünőnek találok, — nem folytatom tovább, tekintettel arra, hogy a mint én nyájas olvasóimat ismerem, megtalálja annak folytatását magától is mindenki:

A tavasz beállta azonban ép olyan bizonyos, mint amilyen bizonytalan 50000 szegény fővárosi emberre az, hogy az

idén hol fognak nyaralni? Mert alig van nagy várossa a világnak, a hol az uri osztályra olyan feltétlenül kényszerítő és kötelező volna a nyaralás, mint Budapes- ten. A mi utcaínk, különösen a belváro- siak, és a nagy utaink, de leginkább az Andrássy-ut, most gyönyörűek, elragadók, pompásabbat nem nyujthat Páris sem, — olyan látványosságot képez a gyalog és kocsikon, sőt mind sürűbben bicziklin sétáló közönség. Ha az embernek száz szeme volna, akkor sem győzné a tömér- dek gyönyörködést.

Hanem a por is érezteti már magát, ez a gyűlöletes, utálatos, legyőzhetetlen pesti por; és a esatorna nyílások kezd- nek olyan illatot árasztani, a mely illa- tosnak semmiképp nem nevezhető. A csi- pös téli hideg, — pedig még abból is vajmi soványan jutott ki az idén, — még valahogy megpirossította a mi porontyaink arezulatját, de az a por és amaz illat is- mét fakóra, színtelenné, betegessé tette őket könyörtelenül. Ezért mindig égetőbbé válik a kérdés: hol nyaralunk? Es hét- köznapi erről beszélünk most nagyon sok- kat, vasárnaponkint pedig ebben a kér- désben száguldozunk az összes szomszédos forgalmu vonatokon, „mi boldog postiek!”

Adorján Sándor.

a kiméletlenül éles bizalmatlansági indítványra válaszolt, igen élénk vitát vont maga után.

Lipthay Béla báró egyebek közt esodálkozását fejezte ki azon, hogy a miniszter a bizalmatlansági indítványt el nem fogadta. Perczel Dezső belügyminiszter szolgált azután egy és más felvilágosítással az öreg urnak.

Szapáry István gr. a költségvetést elfogadja, mert annak megszavazását bizalmi kérdésnek nem tekinti. Prónay Dezső báró a bizalmatlansági indítvány támogatására szólalt fel.

Zichy Nándor gr. Darányi Ignác földmívelési miniszternek beszédére reflektálva a revízió mellett tartott filippikáját azzal a kijelentéssel végezte, hogy a bizalmatlansági indítványhoz csatlakozott.

Közül három óra volt, mire a szónokok sora véget ért és Tóth Vilmos elnök a vitát bezárta.

Perczel Dezső és Zichy Nándor felszólalása után a Ház *Dessenffy Aurél gróf bizalmatlansági indítványát az összes szavazatokkal tizenegy szavazat ellen mellőzte.*

S z i n h á z.

B. Ruzsinszky Ilona asszony bucsuja.

Egy magyar hercege a század elején nagy zenekart tartott udvaránál, melynek karnagya egyik klasszikus zeneszerző volt. Egy napon a herceg kijelentette, hogy zenekarától meg fog válni. Ekkor a karnagy egy bucsu zenekölteményt írt, melyben az egyes szereplők egyenként hallgatnak el. Legelőször a nagybögös szerepe ért véget. Ekkor ez hátrára vette hangszerét és szó nélkül távozott. Azután a gordonka hallgatott el s távozott bucsuzatlanul. Majd a vadászkiért került a zöld posztóba, a klarinett tokjába, követte az oboa, a viola, a második hegedű. Végre csak a primás maradt ott. Ez aztán felvette a sordinát és oly keservet támasztott a herceg szívében, hogy az felkiáltott: Dehogyan adlak én oda titeket. Jertek vissza s maradjunk együtt továbbra is.

Ez a kedves és igaz történet jutott eszünkbe tegnap, midőn B. Ruzsinszky Ilona asszonyt bucsuzni hallottuk. A különbség csak az, hogy ezúttal a bucsuzást a primadonna kezdte. Már az emberi természetben rejlik, hogy akkor érzi meg barátainak értékét, mikor már elvesztette.

De a mi dolgunk nem érzelegni, hanem referálni.

A diva a gerolsteini nagyhercegnőt választotta bucsu felleptéül. A darab pompás kiállításban, kifogástalan rendezésben került színre s az előadás élénk volta, a telt nézőtér méltó staffage volt a bucsuzó művésznő szerepléséhez.

Első megjelenésekor, énekének első accordjai után egymásután nyújtogatták fel neki a koszorúból, virágokból, értékes emléktárgyakból álló elismerés és szeretet nyilvánításokat.

A Csokonai-kör óriási babérkoszorút adott a művésznőnek, melynek széles, több méter hosszú, selyem nemzeti szín szalagján a következő felírás állott: A Csokonai kör B. Ruzsinszky Ilonának. A kereskedő ifjak önképző egyesülete remek virág lanttal lepte meg, melyhez mellékelve volt egy egész ruhára való selyem. Több előkelő bérlő család rokonszenvének jele egy gyönyörű virág kosár és öt pecsétes levél volt. Egy skatulyában értékes gallér.

Erre zugó, viharos, szünni nem akaró taps következett. Nem az az udvariasság diktálta, mondva csinált taps, hanem az igaz, őszinte bálmulat kitörő lelkesedése volt az, melyben részt vett a földszint, páholy és karzat egyaránt. A művésznő nem győzött eleget hajlongani a rokon-

szenv és hódolat eme viharos megnyilatkozása előtt, a közönség pedig meg-megujuló kitöréssel mondta el a művésznőnek, hogy: Isten veled.

A darab egymaga bizony nem a leg-erősebb pontja a színház programjának, de Ruzsinszkyknak abban oly szerepe van, annyi alkalma nyílik művészi érzékét, hangterjedelmének szélességét, zenei tudását, brilláns trilláit beigazolni, hogy bucsuelőadásul a legjobbnak jelentkezett eltekintve a diva pompás öltözékeitől, mely mind a három jelenésében változott, mindannyiszor a meglepetés felkiáltását esalva ki az ahhoz értők ajkairól.

Az *Ez a hercegnő ezrede* kezdetű indulótól kezdve egész az utolsó perczig a közönség feszült figyelemmel hallgatta az ezúttal (talán mégsem egészen) utoljára élvezett csengő, szíveken uralkodó szép hangot s duettjét Rubossal meg kelle ismételnie. A gyönyörűen énekelt *Vallo-más* volt fénypontja szerepének.

A többi szereplők is fel voltak vilanyozva. *Sziklay*, kinek rendezését az összevágó előadás is dicsérte — humoros ezredet adott s *Rubossal* egyetemben élénkké tette az egész előadást. *Szende és Bejczy* kettőse nagyon jól sikerült. Ma jobban hangjánál volt Bejczy, csak a csatadalt nem merte hangosan énekelni. Félelmében kardját is a culissák megett felejtette. Hanem játéka azután annál gyarlóbb volt. Vágó híven adta vissza a fondorkodó diplomatát.

A darab tréfás tárgya feledteté vé-lünk, hogy ezúttal a debreczeni színpad legszebb gyöngyét veszítjük el, de a hazatérő közönség lelke bizony elborult, ha arra gondolt, mikor látjuk őt megint.

Szállj le te aranyos bül-bül madár. Otthont találsz mindenütt, hol kedves a dal. Lehet hogy fényesebb lesz templomod, mint a minőn eddig áldozál muzsádnak, de soha ne feledd, hogy szeretni jobban nem fognak sehol, mint mi, kik őszinte hódolattal adózunk művészeteknek....

Sanstort.

Műsor.

Vasárnap d. u.: *Debreczen a holdban.*

Vasárnap este: *A Czigány*; népszínmű.

Hétfőn: *A betyár kendője*; népszínmű.

Kedden: *Béni bácsi*; vígjáték premier.

Szerdán: *Béni bácsi*; vígjáték premier.

Csütörtökön: *Rang és mód*; színmű.

Pénteken: *Nincs előadás.*

Szombaton: *Nincs előadás.*

Néppártiak az esküdtszék előtt.

Ma tartotta meg, az ügy elbírálására az igazságügyminiszter részéről delegált, debreczeni esküdtszék a budapesti kir. főügyészségnek gelsei *Biró* Zoltán hírlapíró és *Janda* N. József káplán ellen büntényért elítéltek dicsőítésével elkövetett izgatás miatt indított sajtóperben a végtárgyalást a közönség élénk érdeklődése mellett.

A sajtópör előzményei visszanyulnak az egyházpolitikai harcok idejébe, amikor páter *Lepsényi* és *Knežits* hecczkáplánt a szentesítés néppárti izü kritikájáért hosszabb fogházbüntetésre ítélték. Gelsei *Biró* Zoltán a „*Magyar Néplap*”-ban feldicsérte az elítélt büntöket s cikke tót nyelven megjelent a „*Keresztán*”-ban is. A mely lap számára *Janda* N. József hecczkáplán fordította le a cikket. A kir. főügyészség feljelentésére az esküdtszék tárgyalást Budapesten megtartották s azon a vádlottakat 9 szóval 3 ellen felmentették.

A kir. főügyészség semmisségi panaszára a kir. Curia az ítéletet megsemmi-

sította s új ítéletkötatalra a debreczeni esküdtszék delegálta.

A mai végtárgyalásra a második negyed esküdtjei voltak behíva, akik közül az esküdtszék a következőleg alakult: *Rendes esküdtek*: Muraközy László, Kuczik Gábor, Hajdu István, dr. Csikos Sándor, Orosz Sándor, Jánossy József, Miskolczi Jenő, Dalmi Kálmán, dr. Tüdös Kálmán, Szepsy Dezső, Csicsó Lajos és Weszter István; pótesküdtök Szalay István és Bechert Manó.

A törvényszék *Igyártó* Sándor elnöklete alatt *Szöke* István és *Hoffmann* József szavazóbírákból és *Uzonyi* Géza jegyzőből alakult. Tót tolmácsul *Rác* Flóris bpesti ügyvéd szerepelt.

A vádhatóságot *Simonffy* Béla kir. ügyész képviselte, gelsei *Biró* Zoltán dr. *Bakonyi* Samu, *Janda* N. Józsefet dr. *Ozory* István debreczeni ügyvédek védtek.

Elnök felhívására az esküdtek letették a szokásos esküt s ezután az ülést megnyitja.

Igyártó Sándor elnök röviden és világosan ismertette a sajtóper tárgyát, amelyet már letárgyaltak s a bpesti esküdtszék vádlottakat felmentette, de a kuria az egész eljárást megsemmisítette, mire az igazságügyminiszter a debreczeni esküdtszék delegálta.

Gelsei *Biró* Zoltán négy sajtóperről számol be.

Janda József segédlelkész sajtóvétségért büntetve nem volt.

Felolvastatták a *Biró* Zoltán és *Janda* József ellen beadott vádleveleket.

Gelsei *Biró* Zoltán az elnök kérdésére előterjeszti, hogy ő csak a hírlapírói kötelességét teljesítette, mikor Lepsényi szerkesztő megbízásából a képhez magyarázatot írt.

Janda József az elnök kérdésére előlegesen kijelenti, hogy ő azért mert a tótnyelvet bírja, magyar ember. A fordítást kifogásolja s tiltakozik az ellen, hogy a vádlevélben a beismerése konstátálva van.

Ezután felolvasták a Magyar Néplap inkriminált cikkét, melyben az elítélt hecczkáplánt dicséri fel gelsei *Biró* Zoltán.

A cikkre vonatkozólag *Biró* a kéziratot sajátjának vallotta, a szerzőséget beismerte s egyben konstátálja, hogy a kéziratban „a nagy lelke csak erősödni fog” nincs benne. Ő Lepsényi megbízásából írta a képmagyarázatot s elvállalja érte a felelősséget.

Felolvasta a hites tolmács a *Krestán* című tót lapból az inkriminált cikket, a melyre nézve *Janda* József kijelenti, hogy február végén a *Krestán* főmunkatársa megbetegedett s felkérte, hogy csinálja meg a lapot. Ő lefordította a cikket s konstátálja, hogy a vádlevél és a hiteles fordítás között különbség volt, főképp az, hogy ő *hihűt* értett az alatt, ami a fordításban nemesen gondolkodónak van kifejezve. A tolmács ezt az értelmezést nem engedi meg.

Elnök: A fordítás szószerint történt?

Janda: Nem lehet az értelmet hű szószerinti fordításban visszaadni.

Elnök: Tehát ön beismeri, hogy mégis önállóan szerkesztette meg a tót szöveget a magyar után?

Janda: Akkor, ha ez önnálló, nem volnának plágiumok.

Elnök: Megemlítette, hogy a „Magyar Néplap” után közli a cikket.

Janda: Nem volt szokásban, mert tudvalevő volt, hogy minden első cikket onnan jön.

Elnök: Elvállalja felelősséget?

Janda: Nem.

Elnök: Ön egy büntetést dicsért fel.

Janda: Nem tudtam, hogy büntetről van szó, pedig Isten is csak az öntudatos vétkest ítéli el. Tudomásom sem volt arról, hogy *Knézi*cs ur létezik-e, mit tett és hogy el is ítéltetett.

Miskolczy Jenő esküdt: Mikor a cikket fordításra megkapta, akkor sem gondolkodott a felett, hogy mit tett Knézics?

Janda: Nem, csupán eszköz voltam.

Ügyész: Februárban olvasott újságot?

Janda: Törvénytörési rovatot csak azóta olvastam, mióta bevádoltak. (Derültség.)

Dr. Bakonyi védő: (Biróhoz) Mennyi fizetése volt a néplaptól?

Biró: Havi 50 frt.

Dr. Bakonyi: Miért vált meg a laptól?

Biró: Mert kötelességem teljesítése sajtó perekbe, fogságba, betegségbe vezetett. Előbb is kiléptem volna, ha kaptam volna máshol állást.

Dr. Bakonyi: A korrekturát ön végezte?

Biró: Ebben az esetben nem.

Dr. Bakonyi: Tudta ön, hogy Knézics el volt ítélve, midőn a cikket megírására utasították?

Biró: Lepsényi meleg elbeszélés után igen!

Elnök: Miből tartja fen magát?

Biró: Kizárólag az újságírából és még családot is kell támogatnom.

A bizonyítási eljárás ezzel befejeztetett. **Ügyész** indítványozza, hogy a Knézics ellen hozott ítéleteket olvassák fel, mert ennek mellőzése volt oka annak, hogy a kuria a budapesti sajtóbiróság felmentő ítéletét megsemmisítette.

Dr. Bakonyi védő ellenzi azt az indítványt, mert a jelen ügy megbirálására lényeggel csak a rendelkező rész bírhat, az indoklás elhagyásával tehát a felolvasásba beleegyeznek.

Dr. Ozory védő, ezzel szemben óhajtja az ítéletek felolvasását egész terjedelmükben.

A bíróság visszavonul tanácskozásra és egy negyedóra múlva kihirdeti a határozatot, hogy az a Knézics elleni ítéletek egész terjedelmükben fognak felolvasatni.

Ezután az elnök az idő előhaladására való tekintetből a tárgyalást felfüggesztette s annak folytatását délután 2 órára halasztotta.

Kévéssel 3 óra előtt nyitotta meg az elnök a folytatólagos tárgyalást s felkérte a közvádlót, hogy tegye meg vádindítványát.

Simonffy Béla vádat emel gelsei **Biró Zoltán** és **Janda József** ellen a bűntény vagy vétség nyilvános feldicsérése miatt. — Ismertette a cikkek inkriminált kitételeit s konstatálja, hogy mindkét cikkben benne van, hogy Knézics 6 hónapra ítélték. Gelsei **Biró Zoltán** azzal védekezik, hogy utasításra írta. Az esküdtszék csak azt állapítja meg, hogy szerzője-e a cikknek. **Janda** nem vállalja el a felelősséget. Felelős törvény szerint nemesak az, a ki írja a cikket, hanem az is, a ki átveszi. — A cikket nem fordította, hanem rövidítette, a mi egy a szerkesztőséggel. Vádolja a 174. §-ba ütköző bűntény dicsőítéséért. Utal az egyházpolitikai küzdelmekre, a melyek kívánják azt, hogy a ráczkevei káplán ügyét ne ismerjék, de ha nem smerték is, a cikkükben benne van, hogy Knézics el van ítélve, tehát tudták, hogy Knézics bűnös. A budapesti felmentés nem hozható fel mentségül, mert a Curia megsemmisítette az eljárást. — Ismerteti az előzményeket, Lepsényi cikkét, Knézics predikációját s ismertette Lepsényi királyszerű cikkét, amelyet Knézics ráczkevei káplán elprédikált a szószékéről.

Lapunk zártakor **dr. Simonffy Béla** kir. ügyész jogi érvekben gazdag és nagyhatású vádbeszéde még folyik.

Távirat.

— *A Debreczeni Ellenőr* saját tudósítójától —

Háboru előtt.

Budapest, április 10. Az egymással farkasszemet néző török és görög csapatok között Thessalia határán megdördültek az ágyuk. Larissából sürgönyzik, hogy háromezer felkelő **betört** Macedoniába a török területre s két török határvérsapattal **összeütközött**. A betörőbandák vezérei egykori rendes hadseregbeli tiszték. A betörők tulmentek az előrsi állomáson. Edhem basa hadosztályát **megindította a betörők ellen.**

NAPI HIREK.

DEBRECZENI ELLENŐR.

1897. április 1-ével új előfizetést nyitottunk lapunkra.

Előfizetési ára:

Április	óra	1 frt — kr.
"	1 től május 31-ig	1 " 67 "
"	" június 30-ig	2 " 50 "
"	" decz. 31-ig	7 " 50 "

Kérjük azon t. cz. előfizetőinket, kiknek előfizetése márcz. hó végével lejárt, hogy azt minél előbb megújítani sziveskedjenek, lakásváltoztatás esetében pedig úgy helybeli, mint vidéki előfizetőinket, hogy előbbi címüket velünk közölni sziveskedjenek, nehogy a lap küldése fönnakadást szenvedjen.

— **Istenitisztelek.** Holnap virágvasárnapján d. e. urvacsora osztással egybekötött istenitisztelek lesznek a ref. templomban. Predikálni fognak a nagytemplomban **Béltékny Lajos** s. lelkész, a kistemplomban **Dicsőfi József**, az új templomban **Mitrovits Gyula**, az ispotály templomban **Könyves Tóth Kálmán** lelkészek.

— **Április 15.** Az országgyűlési képviselőválasztói névjegyzékek összeállításánál fontos szerepe van ennek a napnak. A jövő évben csak azok gyakorolhatják országos és városi képviselőválasztásoknál alkotmányos jogaikat, akik a múlt év végéig kivetett állami adójukat kifizették. Figyelmeztetjük azért polgártársainkat, a kik adóhátralékban vannak, hogy április 15-ig tegyenek eleget ennek a honpolgári kötelességnek, mert különben kimaradnak a jövő évi választói listából.

— **Vidéki hirlapírók szövetsége.** Az „Elsőmagyar általános biztosító társaság” mint már megirtuk, 1000 frt alapítványt szavazott meg a hirlapíró szövetségnek. A szövetség szegedi elnöksége e gazdag hozzájárulásért a következő levében fejezte ki köszönetét a társaság helybeli igazgatójának **Ormódy Vimosnak**: „Köszönettel vettük igazgató ur szives értesítését arról: hogy a vezetése alatt álló intézet a vidéki hirlapírók szövetségének ezer forint alapítványt szavazott meg. Lelőtelező elismerésül tekintjük ezt a határozatot a szolgálatokért, melyeket a szövetség kötelességére tartozó sajtó minden közügyben önzetlennül teljesít és hálával fogadjuk a jó czélok támogatásában mindenkor bőkezű Társaság példaadásnak is beváló

intenczióját, mely érthetőleg a hirlapírószövetség törekvéseinek különös megbeszülésére irányul. Kiváló tisztelettel. Szegeden, 1897 április 6-án. A vidéki hirlapírók szövetsége: **Kulinyi Zsigmond** elnök, **Palócz László** titkár.

— A Csokonai-kör felolvasó estélye.

A Csokonai-kör felolvasó estélyei, hála az elnökség buzgalmának és kitűnő érzékének, mellyel mindig szerencsésen választja meg a vonzó dolgokat, úgy látszik hovatovább annyira látogatottakká lesznek, hogy immár az az általános vélemény, miszerint a kör, tekintettel a nagy közönségre csak az Arany-Bika vendéglő dísztermében tarthatja meg estélyeit. A tegnapi estélyen is, mely 5 órakor a városháza nagy temében folyt le, szűknek bizonyult a terem a megjelent nagy, distingvált, leginkább hölgyekből álló közönség befogadására. **Komlóssy Arthur** alelnök üdvözlővén a közönséget, **Zalay Márk** a kereskedelmi akadémia tanára ült a felolvasó asztalhoz s tartott igen érdekes társadalmi szempontokból is nagyon megszívlelendő felolvasást „Iparos dinasztiák” czim alatt. A felolvasót zajosan megéljeneztek. Ezt követőleg **O. Végh Vilma** kisasszony a szintársulat kedvelt fiatal naivája szavaltta el sok bájjal, lendületesen Arany János „Méh románcza” czimű költeményét. A zajos tapsokra még egy szavalatot kellett előadnia, melyet szintén hangos éljenek kísérték. A kör szép virágcsokorral lepte meg kisasszonyt. Ezután **Békési Gyula**, a kitűnő hangú baritonista lépett a pódiumra s énekelt érzéssel, szívhez szólóan szomorú, majd vevvel, igazi magyaros temperamentummal vig magyar dalokat, melyeket **Dóczy József**, pénzügyigazgatósági segédtitkár szerzett. Megújrazták. Második újrázásra a „Füldik a holdvilág” kezdetű szép dalt énekelte. Végül **Bereczky Lajos** lapunk segéd-szerkesztője ült a felolvasó asztalhoz s olvasta fel ifj. **Gily Edénék**, a Debreczeni Ellenőr f. szerkesztőjének **Hebanka Hanka** czimű hangulatos szép tárczáját, melyet a közönség lelkesen megtapsolt.

— **Az orvosi kamarák.** A debreczeni orvos gyógyszerészegylet ma délután 5 órakor a városháza nagy tanácstermében ülést tart, amelyen az orvosi kamarák ügyét tárgyalja.

— **A honvéd póttartalékosok fegyvergyakorlatai.** A honvéd póttartalékosok az idén nem vonulnak be az őszi gyakorlatokhoz, hanem csak a nagy hadgyakorlatok befejezése után hívják be őket. A honvédelmi miniszter emez intézkedése igen helyes, minthogy a póttartalékosok nagyobb része a földmivelő osztályhoz tartozik, vagy pedig mint családfenntartó részesül ama kedvezményben, hogy a három éves tényleges szolgálat alól felmentették. A kedvezmény értékét azonban a minimumra szállította le eddig ama körülmény, hogy a póttartalékosokat tavasszal vagy a nyáron a legsürgősebb mezei munkák idejében hívták be a fegyvergyakorlatokra. E visszásságot a honvédelmi miniszter emez intézkedése legalább ez évre beszüntette.

— **Eljegyzés.** **Dr. Sebes Dénes** a marosvásárhelyi intelligens társadalom egyik kedveltségnek örvendő tagja f. hó 6-án eljegyezte **Kuczik Málka** k. a.-t, **Kuczik Gábor** debreczeni polgártársunk volt bejegyzett nagy kereskedő szép, kedves és magas miveltésű leányát. Az igazi, tiszta szerelemből kötött frigyhez szerető rokonus, jó barátok s ismerősök szerencsekívánatai fűződnek.

— **A h.-böszörményi papválasztás.** **Szeremley József** esperes-lelkész helyére meghívás által ugyszólván egyhangulag választották meg **Szolnoky Gerzon** böszörményi vallásánárt. A választást azonban megfellebbezték az egyházmegyéhez, de ott a bíróság megerősítette. Ezt az ítéle-

tet megint felebbezéssel támadták meg. Az egyházkerületi időszaki bíróság április 20-án fogja tárgyalni ezt az ügyet Kiss Aron püspök és gr. Degenfeld József főgondnok elnöklete alatt.

— **Nagyvárad új diszpolgára.** Nagyvárad törvényhatósági bizottságának Beöthy László főispán elnöklete alatt tegnapelőtt tartott közgyűlésén Schlauch Lőrincz bíboros püspököt egyhangulag a város diszpolgárává választották meg, elhatározták egyúttal, hogy május 2-án, mint ötven évi áldozásának jubileumán, küldöttségileg üdvözlik és ez alkalommal nyújtják át neki a diszoklevelet.

— **Nyilvános köszönet.** A városi tisztviselők nyugdíj alapja javára rendezett hangverseny alkalmáról Zádor Lajos és Szendrő Sándor urak 5—5 frtot felülfizettek: fogadják ezen nemes tettükért őszinte köszönetem ki nyilvánítását. Debreczen 1897. április 10. Roncsik Lajos városi tanácsnok.

— **Takarékpénztár Földesen.** Várme gyénk egyik törekvő községében, Földesen nagy esemény van készülben. Teljes erővel indult meg ott a mozgalom egy takarékpénztár alapítására. Pénz van rá elég, annyi, hogy ez a takarékpénztár igen rövid idő alatt egyikévé válhat jó kezelés mellett a vidék legizmosabb pénzintézeteinek. Részvényeket nem kell ki-boesátani. Mert az alaptőkét a közbirtokossági pénztár vagyona képezi: száz harmincz ezer jó forint, melyből 95 ezer forint regalé váltsági kötvény, a többi pedig a Bach korszakból származó ugynevezett államkölesön. E tekintélyes összeg kamatai eddig a község közigazgatási, kulturális és egyházi szükségletei fedezésére szolgáltak a közbirtokosság helyes és nagylelkű gondolkozása következtében. E közérdekű czélok jövőben sem fogják elveszíteni ezt a forrást, a mennyiben a takarékpénztár jövedelmeit ezután is ugyanezen közjóra szánják a derék földesiek. Sőt takarékpénztári hitel-műveletek által az eddigi 130000 forint tőke előreláthatólag még nagyobb összeggel segítheti a község adminisztrációját, iskoláit s egyéb közintézményeit. Csak azt ne tévesszék szem elől az alapítók, hogy erős és minden rázkódásokkal könnyen dacolni tudó takarékpénztárunk úgy lesz, ha mindjárt kezdetben, minél több gondot és jövedelmet fordítanak a tartaléktőkék gyarapítására. Mint Földesről írják nekünk, az ottani közbirtokosság hétfőn tart a takarékpénztár alapítása tárgyában közgyűlést.

— **Köszönetnyilvánítás.** Az István-gőzmalom társulat a nőegyl. árvaház részére 40 frt, a női ipariskola részére 25 frt, a debreczeni első takarékpénztár a nőegyl. árvaház részére 30 frt, a női ipariskola részére 50 frt segély juttatott mult évi nyeresémből, mely adományokért fogadják a fenti nemes czélu intézetek az egylet hálás köszönetét. Debreczen 1897. április 3. Szücs Kálmán nőegyl. pénztárunk.

— **Egy író-pap halála.** Nagy Sándor ágyai ev. református lelkész és kiváló egyházi szónok hirtelen elhunytáról veszünk őszinte részvétellel értesítést. A megboldogult Csiba Márton erdőhegyi lelkész társánál volt látogatóban, hová a legjobb egészségben érkezett, itt kedden éjjel 3 órakor agyszélhűdés érte, ami kioltotta hasznos munkálkodásában eltöltött életét. Özvegye és nyolcz korai árvaságra jutott gyermeke siratja benne a legjobb férjet és apát. Nagy Sándor Debreczenben született igen szegény polgáresaládból s önérejéből küzdötte ki magának a jó barátok és ismerősök nagy seregének osztatlan nagyrabecsülését. Örömet foglalkozott irodalommal is. A protestáns egyházi lapokban megjelent czikkeivel szép nevet

vívott ki magának az egyházi irodalomban. E mellett minta pap volt, a kit a bálványozási szerettek hívei. Csak élte alkonyának napjait keserítették meg a nazarénus és baptisták komoly aggodalmat keltő terjeszkedései. E mozgalommal összefüggésben mostanában sűrűn emlegették a lapok Nagy Sándor nevét. — Epen az ő hívei hagyták el tömegesen egyházukat és jelentették be a felekezetenküliséget csupán csak azért, hogy a nazarénus és baptisták közé álljanak. Nagy Sándor nem nézhetett már tovább tétlenül egyháza pusztulását és egy terjedelmes beadványban felhívta Aradme-gye alispánjának figyelmét ez aggasztó állapotra. — Ez a beadvány szolgált alkalmul arra, hogy Szathmáry Gyula alispán a vallás és közoktatásügyi miniszterhez forduljon és tőle kérjen utasítást a nazarénus és baptista üzemek megakadályozására. Tíz napja lehet annak, hogy az alispán felterjesztése felment a miniszterhez s így az elintéztést már nem érhetette meg a szegény ágyai pap. Temetésén részt vett az egész vidék intelligenciája.

— **Visszavágnak.** Farkas Klára és Farkas Lidi 18—18 éves h.-szoboszló illetőségű testvér leányokat már jól ismeri a debreczeni rendőrség. Többször haza is tolonczolták már innen, sőt örökre kitiltották a városból. A csavargó lányok azonban úgy látszik nem nélkülözhetik a debreczeni levegőt, mert ide minduntalan visszatérnek. Ma délelőtt a csapóutczáról kísérték be őket. Megbüntetik őket, aztán hazatolonczolják.

— **Az „István“** gőzmalom társulat munkásai Onképző és segélyző köre április 11-én d. u. 2½ órakor tartja meg rendkívüli közgyűlést, melynek egyetlen tárgyát az elnök választás fogja képezni.

— **Két öngyilkosság.** Szilágyi Jánosné szül. Juhász Katalin Balmaz-Ujvároson gyógyíthatatlan betegsége miatt felakasztotta magát. — Hajdu-Szoboszlón Hódos Ferencz 24 éves molnárszegéd, akit a Lisszauer József vendéglős kárára elkövetett lopás gyanuja miatt letartóztattak, a községi fogház vasablakrácsára nadrágszíjjával felakasztotta magát.

— **Jótekonny adomány.** Szép Sámuel derecskei ügyvéd két koronát küldött szerkesztőségünkbe Matkó János nyomorban sanygó családjának felszegélyezésére. Az adományt rendeltetési helyére juttattuk s további adakozásokat szívesen közvetítünk.

— **Adózók figyelmébe.** Az 1897-ik évre szóló és megállapított földadó, I. és II. osztályu kereseti és házadó kivetési lajstromok 8 napi közszemlére f. hó április 20-ik napjától 28-ig napjáig a városi adókövető hivatalban az 1883-ik évi XLIV. törvényezikk 16. §-a értelmében kitéve vannak; mihez képest az adózók figyelmeztetnek, hogy a kivetési lajstromokat tekintsek meg és ha a kivetés ellen alapos kifogásuk van, felszólalásaikat és pedig: a) azon adózók, kik a lajstromban foglalt adóneimmel már a mult évben voltak megróva, a lajstrom kitételének napját, b) azon adózók, kik a kivetési lajstromban megállapított adóval az idén első ízben rovatnak meg, adótarozásuknak az adókönyvecsében történt bejegyzését követő 15 nap alatt a városi adó ügyosztálynál adják be. A városi tanács.

— **Nádai Rezső** előnyösen ismert nagy iparosunk mai lapunkban megjelent Dunkol V. K.-féle hirdetésére felhívjuk a közönség figyelmét.

— **T. olvasóinknak** ajánljuk a Maypole Soap-ot. Ez a méltán világhírű angol festő szappan rövid 15 perc alatt ujja varázsol

toilettet, szövetet, fehérmüt, függönyt, esipkét, kezyüt stb. Egy kis forró vízzel használva, állandó színűvé festi, azaz voltaképp mossa, úgy, hogy nem fakulnak meg, mindamelllett a kezet s az edényt nem fogja. Így aztán könnyű takarékosan, mégis modern izléssel öltözködni.

— **Vidéken lakó t. olvasóink közül azokat, a kik lapunkkal szemben tartozásban vannak, felkérjük, kegyeskedjenek előfizetéseiket postautalványon beküldeni, mintán azok, a kik a lapot rendszeren kapják és azt vissza nem küldték, előfizetőkül jegyeztettek be.**

Irodalom — Művészet.

Magyar Zene történeti felolvasások.

A hajduböszörményi magyar zenetörténelmi hangverseny negyedik estje fényes siker mellett folyt le.

Mielőtt ezen estéről szólnánk, kell hogy megemlékezzünk még egyszer a vegyes karról, melynek mindenik tagja anynyi odaadással töltötte be szerepét, a mely kar a szép kurucz dalok, nóták szabatos előadásával, különösen pedig az 1704-ik évből megmaradt „Erdélyi hajdu tánc“ czimű dal interpretálásával lelkes tapsokra ragadott mindnyájunkat.

A vegyeskar buzgó tagjai között elismeréssel kell szólnunk Koncez Lajosról, a ki midőn a mester előadásközben a filharmonium mellett volt eltolgaltva, a vegyeskart dirigálta s a kit mindig ott találunk a küzdőterén, ha a szép művészetekért lelkesülni, tenni kell.

Meg kell, hogy emlékezzünk Lévay Imréről is, aki a kurucz dalokat, éneket, hévvel, lelkesedéssel előszavalta, a kit erős tudás, sok oldali képzettség jellemzőnek igazi szerénységben, a ki szintén mindenkor közreműködik társával Koncez Lajossal ott, hol diadalra kell juttatni a szép művészeteket.

Elismerésünkben nyerjük a legszebb jutalmat ök és a vegyes karnak minden egyes tagjai.

Es most térjünk át a negyedik estére, amelyet Beke Antal századunk legjelesebb zeneszerzőinek ismertetésére szentelt. Hallgattuk egész este, figyelemmel teljes odaadással, mély tudással, nagy szorgalommal megírott felolvasását.

A nemzeti életnek, a társadalmi fel-fogásnak leghivebb kifejezője a zene. Felületes internationalis gondolkozásu, könnyüvéru nemzetnek zenéje a nap számára van írva; de mikor az egész társadalomban erő, nemzeti, faji érzés lüktet, a valódi ihletés tudja megszállni a művészt s alkot örök beesüt, maradandót, mint az Allegri „Miserere“-je, vagy Palesztirna „Marezel pápa miséje“, vagy mint Erkel örökszép „Bánk-Bán“-ja.

Egymásután lett bemutatva Bartalus, Mosonyi, Sáros Antal, Zimay László, Ernyei, id. Abrányi Kornél, Hubay, Káldy Gyula, Liszt Ferencz, Joachim József munkája, Friedmann József hegedü tanár által hegedün, Jóna Kálmán és Nagy Dezső által zongorán és cimbalmon.

Nemes hévvel adták elő darabjaikat s a közönség zajos éljenzéseinek eleget téve, megismételték azokat, mindkét ízben lelkes tapsokra ragadva a közönséget, a melynek minden tagja gyönyörködött mesteri játéukban, a melyekben a zeneköltők érzelmi világait oly szépen kiszínezték, érvényre emelték.

Az est sikerét nagyban emelték Mező Mariska, Galánffy Ágnes zongora játéka, Orosz Olga, Ernyei J. „Szép Ilonka“ cz. melodramai szép szavalása és Orosz Kornél csengő éneke Káldi Gyula „Csalogány dalában.

Megannyi lelkes honleány, a kiket a művészi zongora játéért, szavalat és énekért lelkes tapsokkal jutalmazott meg a közönség. A zene történeti felolvasás

és előadásnak negyedik estélyéről osztatlan meglepedéssel távozott a közönség, melegen köszönve meg a mesternek azt az igazi élvezetet, melyet a legjelesebb zeneművek színrehozásával ez este szerzett; megköszönve a sok tudással megírott felolvasást, melyben a bemutatott zenedarabok szerzőivel közelebb megismerkedhetett.

Az 5-ik az utolsó est folyó hó 10-én lesz, a mikor a zenekari szerzeményeket a 39-ik es. és kir. gyalogezred zenekara fogja bemutatni.

Erről is megfogunk emlékezni.

Közgazdaság.

A magyar agrár-szocializmus és az örökbérlet.

— Irta: **Bartha Mór.** —

(Folytatás.)

3.

Akkor, amikor az emberek megszűntek a vadállatoktól védekezni, ezek husával vagy csupán a természet önként adott terményeivel, — makkal, vadgyümölcsessel táplálkoztak; mikor felismerték a föld, — mint tápláló édesanya kebelének áldásait — a kenyérből és az élelmiszerből készült terményeket s ez áldások megszerzése végett a földművelés eszközeit vették használatba, — földet foglaltak, otthont alkottak: egy-egy *család* nagyon

szűkterjedelmű igényeihez mérten szűk-körü társadalomban is indította meg munkálkodását.

De e szűk körű *társadalom kapcsa volt*, — a vérség természetes közvetlen összetartozásának melegítő érzése a *szervezet és a kölcsönösen segítő munkásság* közérdeke.

A *családatyai* igazgatás alatt álló család — nő és gyermekek, *közösen munkálták a földet*; s miként a munka, úgy a jövedelem és ennek alapja a *föld és közösbirtok* volt. Talán nem csalódunk, ha azt mondjuk, hogy a család igényeinek a szaporodás következtében beállt növekedésével, az uratlan földön terjeszkedtek, foglalást tehettek, tettek is; és pedig most már nem szorítkozva kizárólag a tulajdonképeni földműveléshez megkívántató szántó vagy szántható talajra, hanem a kevesebb munkával is hasznosították, de a földműveléssel összefüggő mezői és erdei legeltetésre is tágitották határukat, amelyet a földműveléssel vállhatlan kapcsolatba hoztak. Tehettek, mert meggyök, az „enyim s tied” közt elkülönülő határjelek nem léteztek; az uratlan területből az *első foglaltó jogával birtak*.

A család azonban szaporodott tovább s egy hajlék kezdetleges építési módjánál fogva nem is lehetett már alkalmas, egy számos házaspárt magában foglaló, megnövekedett népesség befogadására. A család tehát rajt, vagy rajokat bocsátott

ki magából, a patriárkha igazgatása alól, melyek a szomszédság más-más részébe települtek át és saját külön otthont, külön családot alkottak az ősesalád mintájára, melytől a létfenntartásra szükséges földet és eszközöket mint megfelelő alapot megkapván, külön háztartást, külön gazdálkodást rendeztek be. A külön családok ezen elválás által megszűntek a közös családatyai igazgatása alatt állni; e helyett mindenik család saját atyjában ismerte el az új kis társadalom vezető és intéző fejét, kinek önként engedelmességet. De nem tévesztették szemök elől, nem vetették ki szívökből a közös származás érzését, sőt ez az együvértartozás ösztönénél és tudatánál fogva egymáshoz kapcsolta mindannyiukat s ennek alapján megszületett, mint nagyobb társadalom — a *törzsszervezet*, melyben is a családok még közösen használták a földet s legfőleg a népességhez mérték igényüket s e tekintetből ez, osztóarány lett köztük; de a törzs igazgatására, talán szükségessé vált védelem vezetésére is — akár az idősb családatyai tapasztalataira, akár más kitüntetett képességekre való tekintettel, magok közül egyet *főnökül* választottak ki s ismertek el.

(Folyt. köv.)

Kiadó és laptulajdonos:

„Csokonai” nyomda és kiadó részvénytársaság.

Felelős szerkesztő: Ifj. Gily Ede.

Hoff János malátakészítményei

gyengélkedők és betegek részére.

Hoff János-féle maláta egészségi ital

Mell-, tüdő- és gyomorbetegknél, emésztési zavaroknál, általános gyöngeségnél, valamint lábadozók részére kiválóan jónak bizonyult jóízű erősítő szer.

Több mint 10 év óta vásárolom önnél a maláta egészségi sörét és a többi maláta készítményeket. Ez az egyedüli szer, mely nálam az egészséget visszaadta. Kérek egy újabb szállítást.

Bögnér C. Wien, Hofmühlgasse.

Hoff János-féle süritett malátakivonat.

Torok és Bronchial-hurutnál, valamint régi köhögésnél, kiválóképen ajánlható gyermekek lélegző szervének megbetegedésénél; igen kellemesen bevehető.

Maláta kivonata rendkívül jó erősítő szer. Kérek tehát ismét 5 üveg süritett malátakivonatot, 1 font maláta csokoládét, egy fél zacskó maláta mell bonbonokat küldeni.

Fischer G. Őrnagy, 37. gyal. ezr. N.-Várad.

Hoff János-féle maláta-egészségi csokoládé

Gyengélkedésnél, vérszegénység, idegbajnál étvágytalanság és álmatlanságnál kiváló jónak bizonyult. Kiválóképen kellemes ízű, tápláló és különös eredménnyel jár gyenge gyermekeknek és szoptató anyáknál.

Maláta csokoládéja a legkifinomultabb mindazok között, melyeket ismerek. E kellemes íztől kronikus gyomor, illetőleg emésztési zavaroknál vérszegénység- és általános gyöngeségnél mindig jó eredménnyel használtam.

Dr. Nicolai orvos Triebelben.

Hoff János-féle maláta kivonat mellbonbonok.

Köhögés, rekedtség, elnyáladásnál felülmulhatatlan. A valódi maláta kivonat mell bonbonok emésztési zavarok nélkül természetesszerűen mennyiségben használhatók.

Csodálatos volt makacs köhögésem gyors megszűntése az ön maláta kivonat-mell csokoládétól.

von Zedlitz Neukirch Waldenburg.

Maláta mell-csokoládé nagyon jó hatásúak nóm köhögése és asztmatikus fájdalmak ellen.

Busch, lelkész Weischütz.

Kapható Debreczenben: **Csanak József, Rickl Z. József, Félegyházi János, Kontsek Géza** és **Tóth Kálmán** urak fűszerüzletében.

Budapesten: **Török József** gyógyszerész urnál, Király-utca 12. szám és közvetlen

320—8—6

Hoff János es. és kir. udvari szállítónál **Bécs, I., Graben, Bräunerstrasse 8.**

Prospektusok és ismertetések ingyen és bérmentve.

Köszénkátrányt

legjobb minőségben,

zsindely- és deszka-tetők, továbbá szőlőkarók behuzására,

mely által azok tartóssága kétszerte hosszabb, továbbá **czulapok**, melyek a földbe ásatnak, **kerítések s gazdasági eszközök befestésére**, hordókban á 50, egész 250 súlytartalommal, továbbá saját gyártmányu

coaksot

(pirszén) **kovácsok és lakatosok** részére ajánlja jutányos ár mellett:

Légszuszgár igazgatósága Debreczenben.

322—10—5

Meghívás.

A „Csokonai” nyomda és kiadó részvénytársaság IV. évi rendes közgyűlését

1897. évi április hó 25 én délelőtt 10 órakor, Debreczenben, a Kereskedelmi Akadémia nagytermében tartja meg,

melyre a t. részvényesek tisztelettel meghívattak, azzal, hogy az alapsza bályok értelmében a közgyűlésen jogaikat csak úgy gyakorolhatják, ha részvényeik alapján igazolványaikat a közgyűlés előtt legalább egy nappal a társulat irodájában átveszik.

Tárgysorozat:

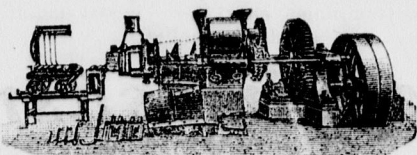
1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése a lefolyt 1896. évi üzletről.
2. Határozathozatal a múlt évi eredményre és az igazgatóság ettárgyban indítványára vonatkozólag.
3. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása, vagy megtagadása feletti határozat.
4. A felügyelő-bizottság tagjainak megválasztása. Debreczenben, 1897. évi április 9-iki ülésből.

Az igazgatóság

Jegyzet: Az évi mérleg, valamint az igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentése nyolcz nappal a közgyűlés előtt a társulat irodájában megtekinthető. 356.

Gőztéglatelepek

311-34-13

teljes gépberendezését,
mint főkülönlegességét ajánlja
Wanniek Frigyes és Társa
gépgyára Brünnben (Morvaország).
Több mint 800 telep berendezve.

4 arany-, 18 ezüst-érem, 30 dísz- és elismerő-okmány.

Kwizda-féle

korneuburgi marha-táppor.
Állatorvosi diätikai szer lovak, szarvasmarhák
és juhok részére.

Több mint 43 év óta a legtöbb istállóban
használatban étvágyhiánynál, rossz emésztés-
nél valamint tehénknél a tej javítása s a tej elő-
képeség fokozása czéljából.

Egy doboz 70 kr.,
fél dobozzal 35 kr.

Valódi csak a fenti véd-
jeggyel; kapható min-
den gyógyszerárban és
gyógyfü-kereskedésben.

Főraktár:

Kwizda Ferencz J.
cs. és kir. osztr.-magyar és
román kir. udvari szállító
kerületi gyógyszerésznél,

Korneuburg,
(Bécs mellett)

MAGY KIR. SZABAD. PARKÉTYÁR DUNKEL V. K. Kassán

ajánlja
kitünő száraz tölgyfából készített, sokszorosan kitüntetett

Parketáit ugynevezett amerikait, tömör és berakott koczkáit

↳ **jutányos árak mellett.** ↳

A lerakás gyári lerakók által a legpontosabban eszközöltetik.
Képes rajzminták és költségvetés díjmentesen szolgáltatnak ki.
Vállalkozó, építész és asztalos uraknak legolcsóbb árak számíttatnak.
Nagybani kivitel mindenfelé.

352-3-2

Bővebb felvilágosítás nyerhető:

NÁDAI REZSŐ
asztalos mester urnál Kis-Csapó-utca 790. sz. a.

KLYTHIA- a bőr ápolására RIZSPOR

az arcszín finomítá-
sára és szépítésére

Legelegánsabb toilette-, táli és salonpor, fehér, rózsaszín vagy cárga.
Vegyszéleg megvizsgálva és jónak találva

Dr. POHL J. J. cs. kir. tanár által Bécsben.

Eli-merő nyilatkozatok a legjobb közközlől vannak minden dobozhoz csatolva

Taussig Gottlieb

cs. és kir. udvari toilette-szappanok és illatszerek gyára Bécs

Főraktár: Bécs, I. Wollzeile Nr. 3.

Kapható Debreczenben a legtöbb illatszere- és gyógyfűszer-
üzletekben és gyógyszerárakban. 306-36-11

1 doboz ára 1 fnt 20 kr.
Szállítás utánvétel-
rel vagy az összeg
előleges beküldése
ellen.

15 fióktelep.

Tavasza. = 1897. = Nyárra.

15 fióktelep.

↳ Készen és mérték szerinti megrendelésre. ↳

Alapított
1846-ban.

Kassowitz Fülöp

Alapított
1846-ban.

Magyarország legrégebb és legnagyobb

↳ **férfi-, fiu és gyermek-ruhák telepén,** ↳

Debreczen, főtér, a Hungáriával szemben

rendelhető és kapható készen minden versenyt kizárólag legolcsóbban férfi és gyermekruhák.

Bel- és külföldi szövetmintáimból saját felügyeletem alatt készítették mérték szerinti megrendelésre a legfino-
mabb öltönyöket 22 frttól kezdve feljebb választás szerint a legdivatosabb szabásban.

Czégem, melynek Magyarországon 15 telepe van, számos kiállításon kitüntetésben részesült.

Folyton nagy raktár

↳ **gyermekruha-különlegességekben.** ↳

Nem tetsző megvásárolt árut kicserélek, vagy az értékét készpénzben visszafizetem.

Alólírottak 14 évi működése a helybeli piacon elég biztosíték arra, hogy mindeki a legszolidabb és legponto-
sabb kiszolgálásban részesül.

Szives pártfogást kér, tisztelettel

333-9-3

15 fióktelep.

FÉNYES MÓR

üzletvezető.

15 fióktelep.

Hirdetés.

Felhívom az alább megnevezett nagy-cserei kaszáló-birtokosokat, hogy kaszálójok átadásához az alább jelzett napokon saját kaszálójokban d. e. 9 órá-tól d. u. 3 óráig sorrendben megjelenni sziveskedjenek.

Április hó 13-án.

Daku János és neje	1268.	h. sz.
Luczi János és neje	3633.	" "
Bulszter Ágoston és neje	2556.	" "
Dr. Szikszai Szabó József	2567.	" "
Nagy Sámuel és neje	3084.	" "

Április hó 14-én.

Szűts István és neje	1542.	h. sz.
Zöld István és neje	45.	" "
Szabó Gábor és neje	3359.	" "
Erdei János	1045.	" "
Erdei Gábor és neje	1967.	" "

Április hó 15-én.

Hatvani József és neje	2053.	h. sz.
Szöke Györgyné és leánya	1975.	" "
Kállay Balint és neje	96.	" "
Özv. Szabó Lajosné	28.	" "
Jablonezai Kálmáné	1104.	" "

Április hó 17-én.

Hatvani István és gyermekei	2031.	h. sz.
Papp Sándor	508.	" "
Budai József	2564.	" "
Özv. Katona Mihályné	3165.	" "
Özv. Varga Ferenczné és gyerekei	926.	" "

Április hó 20-án.

Boros Sándorné	2102.	h. sz.
Kokas István	590.	" "
Révész János és neje	197.	" "
Matkó András	3358.	" "
Özv. Szabó Mihályné	1611.	" "

Április hó 21-én.

Kecskés János	1995.	h. sz.
Kis Mihály	1158.	" "
Deák István	555.	" "
Budai József	2564.	" "
Özv. Katona Mihályné	3165.	" "

Április hó 22-én.

Özv. Szép Sándorné	1098.	h. sz.
Novelli Ede	792.	" "
Csóka Sámuelné Szöllösi Róza	2096.	" "
K. Nagy József	704.	" "
Balogh András	2819.	" "

Április hó 23-án.

K. Nagy József és neje	704.	h. sz.
Erdei Ferencz és neje	1925.	" "
Nagy Sándor	717.	" "
Kovács Andrásné és gyerekei	275.	" "
Kovács Lajos és neje	1163.	" "

Április hó 24-én.

Keszei József	2272.	h. sz.
Simon György örökösök	1761.	" "
Nagy Sándor	717.	" "
Sárvári Ferenczné	2571.	" "
Dalmi Károly örökösök és neje	2175.	" "

Április hó 26-án.

Hrabécsi Antal		h. sz.
Kelemen Gábor és neje Babos Juliánna		" "
Bakos Sándorné és gyerekei	126.	" "
Kulcsár József és neje	1171.	" "
Deák István	555.	" "

Április hó 27-én.

Deák József és özv. Deák Mihályné	410.	h. sz.
Faragó Mihály és neje	431.	" "
Faragó András és leánya	756.	" "
Özv. Malinowszki Gyuláné	2090.	" "
Dalmi Károly örökösök és neje	2175.	" "

Április hó 28-án.

Gaal József és neje	535.	h. sz.
Veres János és gyerekei	2398.	" "
Csáky Gergely	815.	" "
Kerekes Gézané, Papp Anna		" "
Somosi István	2202.	" "

Április hó 29-én.

Jóna Dánielné és leánya	1702.	h. sz.
Somosi István	2202.	" "
Csáky Gergely	815.	" "

Debreczen, 1897. évi április hó 4.

Török
erdőmester.

350-1-1

Millenniumi kiállításon kitüntetve „Jó munkáért“

NYÁRI JÓZSEF és FIAI

Budapest,

VI. Podmaniczky-utca 43.

Debreczen,

Nagytemplom előtti tér, kereskedelmi
akadémia mellett.

Festésre és vegyimosásra

felvállalnak a legjutányosabb áron mindenféle színehagyott férfi-, női- és gyermek-ruhákat, csipkét, szőnyeget és butorszöveteket, kézimunkákat, keztükét és mindenféle függönyöket stb. 329-10-6

Női toilettok egészben festetnek és csak az átalakításra szánt ruhát kell felbontani.

Férfi ruhák egészben festetnek.

Vegyileg mosva és tisztítva mindenféle ruha egészben felbontatlan állapotban lesz.

Festésünk színtartó és nem fog, vegyileg mosott és tisztított tárgyak a szövet minősége szerint megújítva, azonnal használható állapotban adnak vissza

Gyászra szánt ruhák haladéktalanul festetnek feketére.

Vidéki (postai) megbízásokat egyenesen gyárunkhoz Tiszafüredre kérjük küldeni.

Nagyvárad,

főut., Orsolya-zárda mellett.

Eger,

D o b o - t é r.

☛ Gyűjtőtelepek az ország több részében. ☚

Legjobb fénymázak a világon!

Ki lábbeliet szép fényesen és tartósan akarja, vegyen csakis

Fernolent-fénymázat.

Világos lábbelieknek csak

Fernolent természetes bőr-crème való.

Fernolent-fémtisztító keze, teher, badog-szelencékben. — „Vörös szalagok“ törv. védjeggyel; — darabokban is: „Vörös haragok“ törvényes védjeggyel, a legjobb tisztítószer tém és üvegtárgyaknak.

Csász. szab. kir. gyár.

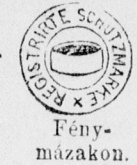
Alapított Bécsben 1832.

Gyári raktár Bécsben, I., Schulerstrasse 21.

Mindenütt kapható.

A számos értéktelen utánzatok miatt kérem jól figyelni nevemre és a törv. védjegyre.

St. Fernolent

GLAYTON & SHUTTLEWORTH
BUDAPEST, Váci-körút 63. sz.

által a legjutányosabb áruk mellett ajánlatnak:

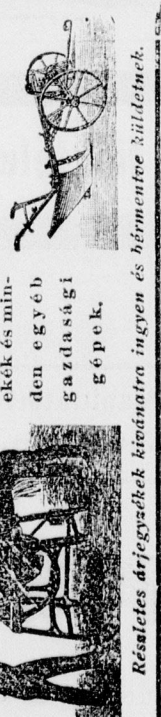

Locomobil és gőzcseplőgépek készletek 2 1/2 és 3 1/2 méterig, szalma-kosza-kezelő, továbbá jargonok, cséplő-gepek, here-cseplők, konkolyozók, kaszáló- és arató-gepek, szénagyutatók.

„COLUMBIA-DRILL“

Legjobb sorvetőgépek, boronák, szeszkavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, darálóok, őrlő-malmok, egytemes aczélek, két- és háromvasú-ék és minden egyéb gazdasági gépek.

Részletes árjegyzékek kintantva ingyen és bérmentve küldetnek.

Képviselő és bizományi raktár:
Bauer és Társa cégénél Debreczenben
Nagy-Péterfia-utca 57. sz. alatt. 390-50-18

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller Linimentum Capsici compos.

Ezen hírneves háziszér ellentállt az idő megpróbálásának, mert már több mint 27 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésésként alkalmaztatik köszvényél, csúznál, tagszagatásnál és meghűléseknél és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltek. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerű háziszér, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszerárban készletben van; főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony“ védjegy és Richter cégjegyzés nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.

Richter F. Ad. és társa, csász. és kir. udvari szállítók, Rudolstadt (Thüringia).

